

ارزیابی میزان قابلیت‌های کارآفرینی در دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی مشهد

لیلا شجاع قلعه دختر^۱، حمید رحیمیان^{۲*}، لیدا جراحی^۳

- ۱- دانشجو دکتری مدیریت آموزشی، دانشکده علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران
- ۲- دانشیار گروه مدیریت آموزشی، دانشکده علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران
- ۳- استادیار گروه پزشکی اجتماعی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۳/۶/۲۴

تاریخ دریافت: ۱۳۹۲/۱۲/۵

چکیده

سابقه و اهداف: امروزه توجه به کارآفرینی در ایجاد یک فضای سالم اقتصادی و ملی یک ضرورت محسوب می‌شود و نقش آن در پایداری و ثبات اقتصادی تأیید شده است. این پژوهش به بررسی میزان قابلیت‌های کارآفرینی دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی مشهد پرداخته است.

روش بررسی: این تحقیق از نوع توصیفی و پیمایشی هست که در آن ۲۰۰ نفر از دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی مشهد در سال تحصیلی ۹۲-۹۳ به روش تصادفی انتخاب شد. با توجه به اهداف پژوهش، از پرسشنامه به عنوان ابزار گردآوری اطلاعات استفاده شد. روایی پرسشنامه‌ها از روش روایی محتوا با استفاده از نظر متخصصان مورد تأیید قرار گرفت. تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS 11.5 انجام شد.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که میزان قابلیت‌های کارآفرینی دانشجویان از حد متوسط بالاتر است، البته قابلیت‌های کارآفرینی دانشجویان سال اول و آخر مبین وجود تفاوت معنادار نبود. همچنین قابلیت‌های کارآفرینی دانشجویان بر اساس خرده مقیاس‌های کارآفرینی دارای تفاوت معناداری بود ($P < 0/001$).

نتیجه‌گیری: تقویت استعداد کارآفرینی و کارآفرینان در دانشجویان با تکیه بر برنامه‌های آموزشی دانشگاه‌ها به‌عنوان یک وسیله کسب رونق اقتصادی کشور مورد تأکید است. بر اساس نتایج به دست آمده و عدم وجود تفاوت قابلیت کارآفرینی دانشجویان سال اول و سال آخر به نظر می‌رسد اصلاح و بازنگری در برنامه‌های آموزشی برای تقویت قابلیت‌های کارآفرینی دانشجویان بیشتر بایستی مورد نظر دانشگاه قرار گیرد و آموزش قابلیت‌های کارآفرینی در برنامه‌های درسی مورد توجه قرار گیرد.

واژه‌های کلیدی: کارآفرینی، دانشجویان پزشکی، قابلیت‌های کارآفرینی

*نویسنده مسئول؛ تلفن: ۰۹۱۲۱۰۶۲۶۲۳، آدرس الکترونیکی: Rahimian@atu.ac.ir

مقدمه

یکی از اهداف مهم نظام آموزشی عالی کشور، پرورش نیروی انسانی متخصص و مورد نیاز جامعه است در حال حاضر با توجه به اینکه یکی از بزرگ‌ترین مشکل اقتصاد ایران بحران بیکاری است، آموزش عالی کشور در جهت سیاست‌ها و جهت‌گیری‌های اخیر، رسالتی مضاعف در زمینه اشتغال‌زایی و کارآفرینی دارد.

کارآفرینی، فرایندی اکتسابی است و محیط آموزشی در شکل‌گیری آن نقش مهمی را ایفا می‌کند زیرا شرایط محیطی و نوع جامعه‌ای که فرد در آن رشد و نمو می‌کند در شکل‌گیری و ایجاد عادات و رفتارهای مختلف در فرد، به میزان زیادی تأثیرگذار هستند (۱). پارسونز، جامعه‌شناس مشهور آمریکایی، توسعه فرهنگ کارآفرینی و ابتکار را محصول نظام اجتماعی و تحت تأثیر نهاد خانواده و مؤسسات آموزشی می‌داند که در پرتو آن، انگیزه کنشگران برای برعهده گرفتن نقش‌های تولیدی افزایش می‌یابد، همچنین اگر به تأثیرات اقتصادی و اجتماعی کارآفرینی توجه شود نقش متخصصان و دانش‌آموختگان در توسعه جامعه روشن خواهد شد (۲). مؤسسات آموزشی در برنامه‌های آموزشی خود باید نیازهای دانشجویان در یادگیری مهارت‌های حرفه‌ای لازم در بازار کار را مدنظر قرار دهند، در این میان بسیاری از تحقیقات تأیید می‌کند که فرآیند و برنامه‌های آموزشی دانشگاه‌ها می‌تواند با تغییر بینش و فرهنگ افراد و تجهیز آن‌ها به دانش و مهارت‌های خاص، راهی را که آن‌ها احتمالاً با سعی و خطا و با گذشت زمان طولانی به آن می‌رسند بسیار کوتاه نموده و به سرعت قابلیت‌های کارآفرینی را در دانشجویان به بالفعل تبدیل کند. بدین منظور دانشگاه‌های بسیاری از جمله استنفورد، کلمبیا، نیویورک، آکسفورد و دوک در ۱۰ سال اخیر در برنامه‌های درسی خود تغییراتی در این زمینه تدوین کرده‌اند دانشجویان این دانشگاه‌ها باید نه تنها با مفهوم کارآفرینی آشنا باشند بلکه باید توانایی‌ها، مهارت‌ها و نگرش آن‌ها نسبت به تفکر کارآفرینانه تقویت شود (۳).

کارآفرینی موضوعی است که از اواخر قرن بیستم مورد توجه محافل آموزشی کشورهای جهان قرار گرفت و منشأ تحولات بزرگی در زمینه صنعتی، تربیتی و خدماتی شد. همچنین، چرخه‌های توسعه اقتصادی همواره با توسعه کارآفرینی به حرکت در می‌آید؛ به عبارت بهتر، کارآفرینی موتور رشد و توسعه اقتصادی کشورها است (۴). قابلیت‌های کارآفرینی اغلب اکتسابی‌اند، با توجه به این‌که دانشجویان یکی از مهم‌ترین قشرهای جامعه هستند که ظرف مدت نسبتاً کوتاهی روانه بازار کار می‌شوند و در روند توسعه حال و آینده کشور نقش مهمی ایفا می‌کنند، لازم است دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزشی نسبت به پرورش قابلیت‌های کارآفرینی دانشجویان به‌عنوان سرمایه بنیادی و با ارزش همت‌گمارند و موجب توسعه کارآفرینی و به تبع آن زمینه‌های ایجاد اشتغال و اثربخش و رشد و توسعه اقتصادی شوند. مک کلند ویژگی افراد کارآفرین را شامل انگیزه پیشرفت، خطرپذیری، کنترل درونی، خلاقیت و استقلال طلبی می‌داند (۵) در پژوهشی دیگر که با هدف طراحی ابزار سنجش ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینان ایرانی صورت گرفته بود، نتایج نشان داد که هشت عامل ریسک‌پذیری، کانون نظارت، نیاز به پیشرفت، سلامت فکری، عمل‌گرایی، تحمل ابهام، رویاپردازی و چالش‌طلبی از جمله ویژگی‌های مهم کارآفرینان ایرانی است. براساس تحقیقات انجام شده پرورش ویژگی‌های ذکر شده در افراد باعث تقویت قابلیت‌های کارآفرینی آنان می‌شود (۶) هوارد تأثیر قابلیت‌های کارآفرین (استقلال طلبی، خطرپذیری، انگیزه پیشرفت، کنترل درونی و اعتماد به نفس و جسارت خلاقیت) را بر کارآفرینی ۴۵۰ نفر از دانش‌آموزان مورد بررسی قرارداد و به این نتیجه رسید که رابطه مستقیم بین این قابلیت‌ها و توانایی کارآفرینی افراد وجود دارد (۷). در پژوهشی دیگر پوستیگو با بررسی و ارزیابی وضعیت موجود آموزش کارآفرینی دانشجویان در کشور آرژانتین بیان کرد که از نظر دانشجویان، از جمله مهم‌ترین دوره‌ها برای آموزش کارآفرینی، دوره‌های آموزش خلاقیت و نوآوری است (۸).

نتیجه پژوهش‌ها نشان می‌دهد، مهم‌ترین عامل مؤثر در حرکت کارآفرینی از قوه به فعل، به‌منظور ایجاد اشتغال اثربخش، بروز روحیه کارآفرینی در افراد از طریق آموزش است (۹) مرور ادبیات پژوهش نیز حاکی از آن است که بین نیازهای کار دانشجویان در آینده و آنچه در دوران تحصیل آموزش می‌بینند و یا به‌عبارتی بین تئوری و عمل فاصله زیاد با تفاوت معناداری وجود دارد (۱۰) در ایران به‌علت رشد ناگهانی دانشگاه‌ها در دهه اخیر فشار کار نیروی تحصیل‌کرده به‌خصوص روی مشاغل اندک دولتی است که اغلب تکاپوی این نیازها را نمی‌کند برای ایجاد مشاغل در تمام دنیا حتی در کشورهای پیشرفته تأکید بر خوداشتغالی در راستای کارآفرینی می‌باشد (۱۱) لذا با توجه به این موارد و نقش دانشگاه‌ها و برنامه‌های آموزشی در بسترسازی مناسب به‌منظور ایجاد توانمندی لازم در دانش‌آموختگان برای راه‌اندازی کسب و کار، توجه به کارآفرینی و پرورش زمینه‌های تحقق آن در دانشجویان امروز یک ضرورت است. بر این اساس پژوهش حاضر در پی تعیین میزان قابلیت‌های کارآفرینی دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی مشهد طراحی گردید.

روش بررسی

این تحقیق از نوع توصیفی و پیمایشی و مبتنی بر نظرسنجی از دانشجویان درباره ویژگی‌های کارآفرینی است، جامعه آماری شامل کلیه دانشجویان پزشکی مشغول به تحصیل در سال تحصیلی ۹۳-۹۲ است که از میان آن‌ها حجم نمونه‌ای به‌اندازه ۲۰۰ نفر به روش تصادفی انتخاب شد. با توجه به اهداف پژوهش، از پرسشنامه به عنوان ابزار گردآوری

اطلاعات استفاده شده است، با استفاده از پرسشنامه‌های خلاقیت تورنس، انگیزه پیشرفت هرمنس، کنترل درونی راتر و استقلال طلبی و خطرپذیری هیسریج و پیترز، پرسشنامه اولیه با تعداد ۱۳۰ سؤال تهیه شد، سپس پرسشنامه تصادفی در بین ۴۰ نفر از افراد جامعه آماری، برای تعیین نواقص احتمالی و نیز تعیین روایی سؤالات توزیع و جمع‌آوری شد. پس از محاسبه همبستگی هر سؤال با نمره کل و اعمال اصلاحات لازم، ۵۵ سؤال پاسخ بسته از نوع مقیاس درجه‌بندی لیکرت تهیه شد. روایی پرسشنامه‌ها از روش روایی محتوا با استفاده از نظر متخصصان مورد تأیید قرار گرفت. ضریب پایایی پرسشنامه از طریق فرمول آلفای ۰.۸۶٪ برآورد شد برای تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش حاضر در دو سطح آمار توصیفی و استنباطی و با استفاده از نرم‌افزار SPSS 11/5 انجام شده است. در سطح آمار توصیفی با استفاده از مشخصه‌های آماری نظیر فراوانی، درصد، میانگین، واریانس و انحراف معیار به توصیف داده‌های پژوهش پرداخته شده است. در سطح آمار استنباطی نیز از آزمون‌های T تک متغیره و آزمون تحلیل واریانس یک‌طرفه و آزمون تحلیل واریانس یک‌طرفه استفاده شده است.

یافته‌ها

برای سنجش میزان قابلیت‌های کارآفرینی دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی مشهد پنج متغیر استقلال طلبی، خطرپذیری، کنترل درونی، انگیزه پیشرفت و خلاقیت دانشجویان در نظر گرفته شد. نمره معیار از طریق محاسبه نمره متوسط هر متغیر در پرسشنامه مربوط به دست‌آمده است. در (جدول ۱) میانگین و انحراف معیار و نمره معیار دانشجویان در متغیرهای مورد بررسی آورده شده است.

جدول ۱: میانگین و انحراف معیار و نتایج آزمون t قابلیت‌های کارآفرینی

متغیر	میانگین	انحراف معیار	تعداد	نمره معیار	t	df	P-Value
استقلال طلبی	۴/۲۲	۲/۰۱	۲۵۰	۳/۵	۸/۲	۲۴۹	<۰/۰۰۱
خطرپذیری	۳/۹۴	۱/۵	۲۵۰	۴	۰/۰۱	۲۴۹	<۰/۰۰۱
کنترل درونی	۹/۱۳	۱/۸۸	۲۵۰	۷	۷/۷	۲۴۹	<۰/۰۰۱
انگیزه پیشرفت	۲۵/۰۲	۴/۰۵	۲۵۰	۱۶/۵	۱۸/۱۹	۲۴۹	<۰/۰۰۱
خلاقیت	۱۲/۳۴	۳/۳	۲۵۰	۲۱	۲۵	۲۴۹	<۰/۰۰۱

بنابراین، میزان خلاقیت دانشجویان پزشکی دانشگاه مشهد پایین‌تر از حد میانگین است.

در (جدول ۲) میانگین و انحراف معیار نمرات قابلیت‌های کارآفرینی دانشجویان سال اول و سال آخر آمده است.

جدول ۲: میانگین و انحراف معیار نمرات قابلیت‌های کارآفرینی دانشجویان سال اول و سال آخر

متغیر	میانگین	انحراف معیار
استقلال طلبی	۵/۰۱	۱/۹۸
خطرپذیری	۲/۸۸	۱/۲۵
کنترل درونی	۸/۴۷	۲/۱
انگیزه پیشرفت	۲۳/۰۱	۴/۳۲
خلاقیت	۳۱/۰	۴۴/۴

برای سنجش تفاوت بین قابلیت‌های کارآفرینی دانشجویان سال اول و سال آخر پنج متغیر استقلال طلبی، خطرپذیری، کنترل درونی، انگیزه پیشرفت و خلاقیت در این دانشجویان مورد بررسی قرار گرفت.

برای تعیین تفاوت‌ها از تحلیل واریانس استفاده شد. در جدول (۳) خلاصه نتایج تحلیل واریانس مربوط به قابلیت‌های کارآفرینی دانشجویان سال اول و سال آخر درج شده است.

نتایج این جدول نشان می‌دهد که میانگین نمره استقلال طلبی دانشجویان ۴/۲۲ است که از میزان متوسط نمره معیار ۳/۵ بالاتر است و این مقدار در سطح ($P < 0/001$) و ($t = 96/4$) معنادار است؛ بنابراین روحیه استقلال طلبی در بین دانشجویان پزشکی از میانگین بالاتر است در ضمن، میانگین نمره خطرپذیری دانشجویان ۳/۹۴ است که از میزان متوسط نمره معیار ۴ پایین‌تر است که این مقدار سطح ($P < 0/001$) و ($t = -0/73$) معنادار نیست. بنابراین، میزان خطرپذیری دانشجویان پزشکی دانشگاه مشهد در حد میانگین است. به علاوه، میانگین نمره کنترل درونی دانشجویان ۹/۱۳ است که از میزان متوسط نمره معیار ۷ بالاتر است که این مقدار در سطح ($P < 0/001$ و $t = 6/07$) معنادار است. بنابراین، دانشجویان پزشکی مشهد بیشتر به منبع کنترل درونی تمایل دارند. همچنین، میانگین نمره انگیزه پیشرفت دانشجویان ۲۵/۰۲ است که از میزان متوسط نمره معیار ۱۶/۵ بالاتر است که این مقدار در سطح ($P < 0/001$ و $t = 20/87$) معنادار است. بنابراین، دانشجویان پزشکی دانشگاه مشهد دارای انگیزه پیشرفت هستند در نهایت، میانگین نمره خلاقیت دانشجویان ۱۲/۳۴ است که از میزان متوسط نمره معیار ۲۱ پایین‌تر است و این مقدار در سطح ($P < 0/001$ و $t = 29/06$) معنادار نیست.

جدول ۳: تحلیل واریانس تفاوت بین قابلیت‌های کارآفرینی دانشجویان سال اول و سال آخر

متغیر	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	F	P-Value
استقلال طلبی	۰/۴۳	۱	۰/۴۳	۰/۴۰	۰/۵۳
خطرپذیری	۰/۳۸	۱	۰/۳۸	۰/۱۰	۰/۷۹
کنترل درونی	۵/۵۳	۱	۵/۵۳	۰/۸۵	۰/۴۹
انگیزه پیشرفت	۲۶/۲۴	۱	۲۶/۲۴	۲/۰۱	۰/۲۵
خلاقیت	۰/۱	۱	۰/۱	۰/۰۰۰	۰/۸۳

همان‌طور که در جدول ۳ مشهود است، تفاوت بین قابلیت های کارآفرینی دانشجویان سال اول و سال آخر معنادار نیست؛ یعنی بین قابلیت های کارآفرینی دانشجویان سال اول و سال آخر دانشگاه تفاوت معنادار مشاهده نشد.

بحث

نتایج این مطالعه نشان داد که قابلیت های کارآفرینی دانشجویان بر اساس خرده مقیاس های قابلیت کارآفرینی دارای تفاوت معناداری است و میزان قابلیت های کارآفرینی در زمینه های استقلال طلبی، کنترل درونی، انگیزه پیشرفت در دانشجویان دانشگاه مشهد بالاتر از میانگین قرار دارد. اما میانگین نمرات ریسک پذیری و خلاقیت دانشجویان از میزان متوسط نمره معیار پایین تر است و این میزان در حد میانگین است. نتایج حاصل از این تحقیق در راستای پژوهش های دراکر، هووارد و شاین است. (۱۴-۱۲) نتایج همچنین نشان می‌دهد تفاوت معناداری در قابلیت های کارآفرینی دانشجویان سال اول و آخر وجود ندارد و میزان قابلیت کارآفرینی آنها یکسان است، نتیجه مذکور نیز با یافته های پژوهش بولتر، خدمتی توسل و عزیزی و احمد که بیانگر عدم وجود تفاوت معنی دار بین قابلیت های کارآفرینی دانشجویان سال اول و چهارم است همخوانی دارد (۱۸-۱۵).

دلایل احتمالی بالاتر بودن نمرات قابلیت های کارآفرینی استقلال طلبی، کنترل درونی، انگیزه پیشرفت از میانگین را می‌توان این موارد عنوان کرد: برخورداری از تحصیلات عالی، شرایط محیطی، تجربه زندگی در خوابگاه، ارتباط با جامعه دانشگاهی، محیط اجتماعی، مذهب، شرایط سنی و موقعیت جوانی. اما پایین بودن نمرات ریسک‌پذیری و خلاقیت دانشجویان را می‌توان به دلیل آموزش های دانشگاهی ناکارآمد و ناتوانی جامعه در پرورش فرهنگ ریسک‌پذیری عنوان کرد در این خصوص سینگ ۱۹۹۰ اظهار می‌دارد تعلیم و تربیت باید جهت‌گیری خود را به سمت ارزشمند کردن کارآفرینی و ترویج فرهنگ آن عوض کند (۱۹).

با توجه به نتیجه پژوهش حاضر، آموزش های دانشگاهی که حداقل می‌تواند به‌طور پنهان و غیرمستقیم به پرورش

ویژگی های کارآفرینی در دانشجویان منجر شود در این زمینه مؤثر و مفید نبوده است و نکته قابل توجه دیگر این که دانشجویان سال چهارم به عنوان برون داد نظام دانشگاهی باید وارد بازار کار شوند به‌طور طبیعی افرادی که در آنها قابلیت کارآفرینی پرورش نیابد، قادر به خوداشتغالی نخواهند بود این امر از یکسو نشانگر رواج پدیده مدرک‌گرایی در جامعه و از سوی دیگر بیانگر ناکارآمدی نظام دانشگاهی در آموزش و تربیت نیروی انسانی مؤثر و متناسب با نیازهای بازار کار است. به‌نظر می‌رسد برنامه های درسی موجود در آموزش عالی در جهت پرورش ویژگی های کارآفرینی دانشجویان تدوین نشده است. این برنامه ها مبتنی بر تفکر همگرا و متکی بر محفوظات صرف و دروس نظری و همسو با شیوه های سنتی که برانباشت محفوظات و کم توجه به پرورش مهارت های کارآفرینی، خلاقیت و نوآوری تأکید دارند، سبب ایجاد روحیه مدرک‌گرایی و نبود روحیه پژوهشگری، خلاقیت و کارآفرینی در دانش‌آموختگان شده است بنابراین کم‌رنگ‌ترین نقش دانشگاه جایگاه اندیشه و تفکر است و به کیفیت آموزش و پژوهش اهمیتی اندک داده می‌شود (۲۰). در دنیای امروز به‌منظور حل بحران بیکاری، بر خوداشتغالی تأکید زیادی صورت می‌گیرد، برخی از صاحب‌نظران معتقدند در کشورهای توسعه یافته، نرخ خوداشتغالی به گستره فعالیت کارآفرینی مربوط می‌شود، لذا بین بیکاری و کارآفرینی رابطه مشهودی دیده می‌شود (۲۱). نتیجه تحقیق های انجام شده در ۲۳ کشور اروپایی، بیانگر اثرهای کارآفرینی بر کاهش بیکاری بوده است (۲۲).

نتایج پژوهشی با عنوان شناسایی عوامل اثرگذار بر شکل‌گیری رفتار کارآفرینان اجتماعی در ایران نیز به پیشینه تحصیلاتی به عنوان یکی از عوامل علی اثرگذار بر رفتار کارآفرینان در کشور ایران اشاره می‌کند (۲۳) بنابراین ایجاد و توسعه فرهنگ کارآفرینی در جامعه مستلزم برنامه‌ریزی در نظام آموزشی و اجرای برنامه‌های آن در سطح خانواده، مدرسه، دانشگاه و سازمان است به‌گونه‌ای که به پرورش قابلیت های کارآفرینی در افراد جامعه منجر شود و افراد بتوانند

- اصلاح و بازنگری در برنامه‌های آموزشی برای تقویت قابلیت‌های کارآفرینی دانشجویان مدنظر قرار گیرد.

- ارزیابی و سنجش مستمر قابلیت‌های کارآفرینانه دانشجویان و استعدادیابی و هدایت اثربخش آن‌ها به مراکز مناسب کشور در راستای تقویت روحیه کارآفرینانه دانشجویان انجام شود.

- جلسات هم‌اندیشی و بحث و گفتمان آزاد بین اساتید و دانشجویان و در نظر گرفتن مکانیزم‌های انگیزشی مختلف برای دانشجویان به‌منظور ارائه ایده‌های کارآفرینانه برگزار گردد.

- اقدامات لازم برای ایجاد تغییرات و اصلاحات ضروری در محتوای برنامه درسی رشته پزشکی در راستای افزایش مهارت‌های کارآفرینانه دانشجویان صورت گیرد.

References

- 1- Cornwall JR, Perlman B. Organizational entrepreneurship. 3rd Edition. Richard Irwin: 1990: 105-1-32.
- 2- Thompson JL. The world of the entrepreneur- A new perspective. Journal of Workplace Learning. 1999; 11(6):209-24.
- 3- Parker SC. Intrapreneurship or entrepreneurship? Journal of Business Venturing. 2011; 26(1): 19-34.
- 4- Duncan EL. A grounded theory study on social entrepreneurship. [PhD thesis]. University of Phoenix. 2007.
- 5- Brockhaus RH. Risk taking propensity of entrepreneurs. Academy of Management Journal. 1980; 23(3): 509-20.
- 6- Kordnaeij A. Measurements instrument of personality characteristics of Iranian's

با استفاده از تخصص و قدرت کارآفرینی از امکانات، فرصت‌ها و توانمندی‌ها به اشتغال مولد و درآمدزا بپردازند.

از محدودیت‌های انجام این پژوهش، مقطعی بودن آن است و اینکه جامعه آماری این تحقیق شامل دانشجویان در حال تحصیل می‌باشد لذا نتایج تحقیق مطمئناً قادر به ارزیابی دقیق میزان قابلیت‌های کارآفرینی دانشجویان در بدو ورود به دانشگاه نیست.

نتیجه‌گیری

با توجه به یافته‌ها و نتایج به‌دست آمده به نظر می‌رسد که آموزش‌های دانشگاهی در پرورش این ویژگی‌ها در دانشجویان به‌اندازه کافی مؤثر نبوده است، با این حال لازم است که در برنامه‌های درسی، آموزش کارآفرینی و تقویت همه مؤلفه‌ها مورد توجه قرار گیرد. بنابراین پیشنهاد می‌شود:

- در مطالعات بعدی جهت ارزیابی دقیق‌تر نقش برنامه درسی در پرورش قابلیت‌های کارآفرینی تحقیقات به‌صورت طولی انجام شود.

- entrepreneurs. [Ph.D thesis]. Tarbiat Modares University. 2002. [Persian]
- 7- Howard S. Developing entrepreneurial potential in youth: The effects of entrepreneurial education and venture creation. 4th edition. University of South Florida publication, 2014; 3-8.
  - 8- Postigo S, Tamborini F. Entrepreneurship education in Argentina: The case of San Andres University. Proceedings from International Entrepreneurship Education and Training Conference; 2002 Oct 20-23 Kuala Lumpur, Malaysia.
  - 9- Henry C, Hill F, Leitch C. Entrepreneurship education and training: Can entrepreneurship be taught? Part I. Education and Training. 2005; 47(2): 98-111.

- 10- Akbari K. Entrepreneurships development. 1st edition. Tehran: Jahad Daneshgahi Publication. 2009: 123-78. [Persian]
- 11- Mashayekhi A. (In translation) Five commands. Sanghe P. 2nd edition. Tehran: Industry Manage Organ Publication. 2004: 130-52.1. [Persian]
- 12- Drucker PF. Innovation and entrepreneurship. 2nd edition. NY: Harper Collins Publisher. 2012: 67- 72.
- 13- Hynes B. Entrepreneurship education and training- introducing entrepreneurship into non-business discipline. Journal of European Industrial Training. 1996; 20(8): 10-7.
- 14- Solomon GT. Entrepreneurs: What they're really like. Vocational Education Journal. 1989; 64(8): 42-4.
- 15- Butler R. Information seeking and achievement motivation in middle childhood and adolescence: The role of conceptions of ability. Developmental Psychology. 1999; 35(1): 146-63.
- 16- Khedmati Tavasol S. Evaluate areas of risk and foster entrepreneurship in students of Karaj city of administrators, teachers and students of knowledge. [MSc Thesis]. Faculty of Psychology and Educational Sciences, Tehran University. 2000. [Persian]
- 17- Azizi M. Review of the incidence and development of entrepreneurship in the final year undergraduate and postgraduate students martyr Shahid Beheshti University. [MSc thesis]. Faculty of Education and Psychology, Shahid Beheshti University. 2003. [Persian]
- 18- Ahmed SU. Risk-taking personality, focus on control and entrepreneurship. Journal of Personality and Individual Difference. 2009; 6(6): 781-2.
- 19- Kuratko DF, Goldsby MG. Corporate entrepreneurs or rogue middle managers? A framework for ethical corporate entrepreneurship. Journal of Business Ethics. 2004; 55(1): 13-30.
- 20- Siadat SA, Sadat Rezazadeh S, Babri H. Entrepreneurship morale among students at Isfahan University of Medical Sciences. Iranian Journal of Medical Education. 2012; 12(7): 527-36. [Persian]
- 21- Khanka S. Entrepreneurial development. 3rd edition. New Delhi: Company LTO Publication. 200: 213-25.
- 22- Audretsch DB, ThurikR, VerheulI, et al. Entrepreneurship: Determinants and policy in a European-US comparison. Boston/Dordrecht: Kluwer Academic Publishers. 2002.
- 23- Rahimian H, Ahmadpor Daryani M, Abaspour A, et al. Casual factors affecting the formation of social entrepreneurship behavior. Entrepreneurship Development Journal. 2013; 6(19): 185-202. [Persian]

Evaluation of entrepreneurship capabilities in students of Mashhad University of Medical Sciences: 2003-2004

Shoja-ghale-dokhtar L (PhD)¹, RahimeanH (PhD)*², Jarahi L(MD, MPH)³

1. AllameTabatabaee University, Tehran- Iran

2. AllameTabatabaee University, Tehran- Iran

3. Faculty of Medicine, Mashhad University of Medical Sciences, Mashahd-Iran

Received: 24Feb 2014

Accepted: 15Sep 2014

Abstract

Introduction: Today, entrepreneurship is essential for developing a healthy national economic environment and its role in the economic stability has been confirmed. The aim of this study is to evaluate entrepreneurship capabilities in the students of Mashhad University of Medical Sciences.

Methods: in this descriptive–analytic study, 200 students from Medical Faculty of Mashhad University of Medical Sciences on 2003-2004 were enrolled in a simple random sampling. According to the research objectives, data was gathered with a questionnaire. Validity of the questionnaire was assessed based on expert panel. Data was analyzed by using SPSS11.5 software.

Results: The findings indicated that levels of entrepreneurial ability of students were higher than average, although senior and junior students showed equally entrepreneurship capabilities. Entrepreneurial competencies of students according to the subscales of entrepreneurship skills was statically significant ($p<0.001$).

Conclusions: Strengthening of entrepreneurship capabilities in students based on training programs are emphasized as a means to achieve economic prosperity. The results of this study showed that there were no difference between capable of Entrepreneurship of senior and junior students, thus educational curriculum should be revised to enter training entrepreneurship in university curricula.

Keywords: Entrepreneurship, medical students, entrepreneurial competencies

---

*Corresponding author's email: Rahimian@atu.ac.ir

This paper should be cited as:

Shoja-ghale-dokhtar L, Rahimean H, Jarahi L. *Evaluation of entrepreneurship capabilities in students of Mashhad University of Medical Sciences: 2003-2004*. Journal of Medical Education and Development. 2014; 9(3):2-9